

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-13>

УДК 303:338:330.3:311.3

Вдовин Мар'яна Любомирівнакандидат економічних наук, доцент,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7699-9744>**Сухович Христина Віталіївна**магістр,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-6451-6372>**Mariana Vdovyn, Khrystyna Sukhovych**

Ivan Franko National University of Lviv

**НАСЛІДКИ ВПЛИВУ COVID-19
НА ДОБРОБУТ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ****CONSEQUENCES OF COVID-19 IMPACT
ON POPULATION WELFARE IN UKRAINE**

Анотація. Стаття приурочена питанням оцінювання добробуту населення України та впливу пандемії на нього. Описано поняття добробуту населення як різнобічного поняття, яке охоплює економічну та соціальну складові, розглянуто об'єктивні та суб'єктивні показники добробуту. Досліджено вплив пандемії COVID-19 на економічні показники добробуту. Обчислено темпи приросту показників добробуту населення за різні періоди часу. Також оцінено вплив пандемії на якісну складову добробуту, а саме на показники демографічної, соціальної та екологічної статистики. У статті використано статистичні методи дослідження показників, зокрема аналіз динаміки показників у 2018–2021 рр. Крім цього, візуалізовано показники економічного зростання та зовнішньої торгівлі. Також наголошено на необхідності розробки механізмів ефективного функціонування економіки в екстремальних умовах.

Ключові слова : добробут населення, COVID-19, оцінювання, ВВП на одну особу, показники зовнішньої торгівлі, динаміка, статистичні методи.

Summary. The article is dedicated to the issue of population well-being assessment in Ukraine and the impact of the pandemic on it. The concept of well-being of the population is described as a concept that includes economic and social components. Objective and subjective indicators of well-being are also considered. The impact of the COVID-19 pandemic on economic indicators of well-being, including economic growth indicators, nominal and real gross domestic product per capita, consumer price index, foreign trade indicators such as exports, imports, export and import quotas, as well as average monthly incomes and expenses, public debt, etc. The growth rates of population welfare indicators for different time periods were calculated in the research. The impact of the pandemic on the qualitative component of well-being, on the indicators of demographic, social and environmental statistics, was also assessed. The statistical methods are used in the article, particularly, analysis of the dynamics of indicators in 2018–2021. The indicators of economic growth and foreign trade are visualized. Special attention is paid to the consideration of the dynamics of foreign economic indicators, since it is a well-known fact that foreign trade is one of the sectors of the economy that have been most affected by the pandemic. The authors describe that indicators such as the national debt and the unemployment rate are increasing, which leads to negative consequences. Such a sharp increase in these indicators can have particularly noticeable consequences in the long term. In particular, there can be a low level of innovative and scientific activity due to low qualifications of personnel, a decrease in purchasing power due to an increase in the tax burden, a low level of education and medicine due to the lack of sufficient funding in these areas. Consequences of covid-19, which were visible in the economic, political, demographic and other spheres of life, were considered. The need to develop mechanisms for the efficient functioning of the economy in extreme conditions was also emphasized in the research.

Keywords: population welfare, COVID-19, evaluation, GDP per capita, foreign trade indicators, dynamics, statistical methods.

Постановка проблеми. Питання добробуту населення перебувають у фокусі уваги дослідників досить тривалий період часу. І не даремно, бо саме

добробут населення свідчить про задоволення його потреб, про умови та можливості всебічного розвитку суспільства в цілому та індивіда зокрема.

Усі показники добробуту можна умовно поділити на об'єктивні, ті, які не залежать від індивідуальних суджень та почуттів, а вимірюються цифрами і фактами та суб'єктивні, зокрема особисте почуття задоволення своїм матеріальним становищем, рівнем освіченості, медичного обслуговування тощо. Об'єктивні показники, в свою чергу, можна також класифікувати на дві групи, які характеризують рівень життя в вузькому розумінні або матеріальне становище населення чи окремого домогосподарства та ті, які визначають якісні характеристики їх життя. Різні показники добробуту впливають на реалізацію активної економічної поведінки населення і важливо оцінити вплив різних надзвичайних ситуацій, несприятливих обставин на рівень життя населення. Одними з таких надзвичайних ситуацій в Україні була пандемія і є війна з країною-агресором росією. На нашу думку, з'ясування наслідків впливу несприятливих обставин на добробут є необхідним для того, щоб розробити механізм дій на майбутнє.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми добробуту населення, його рівня життя завжди перебувають у центрі уваги багатьох дослідників. Саме поняття добробуту є багатограним і про це детально описано Павлюк Т. у [1] та Тов В. у [2]. Загалом, аналіз стану добробуту населення розглянуто Андрейцевою І. у [3], Палигою Є. та Панчишином Т. у [4] та авторами у [5]. Економіка добробуту описана Вадкоком С. у [6], питання фінансового добробуту розглянуто Ірамані Р. та Лютфі Л. у [7], а різні компоненти сталого розвитку Зомчак Л. у [8]. Проблеми впливу різних чинників на добробут населення також знайшли своє відображення у працях вчених, зокрема вплив зовнішньоекономічної діяльності описано Сімаховою А. у [9], інфляції – Кифяк В. та співавторами у [10], а тіншової економіки – Приймаком В. та співавторами у [11]. Питання впливу пандемії на економічний розвиток різних країн розглянуто Бедіанашвілі Г. у [12], Рассанджані С.

у [13], Джимо О. у [14]. Однак, питання оцінювання впливу пандемії, несприятливих обставин досі потребують детального вивчення, оскільки важливий є розроблений механізм реагування на форс-мажорні обставини та різні катаклізми.

Мета статті полягає в оцінюванні наслідків впливу пандемії, спричиненої коронавірусом на добробут населення України.

Виклад основного матеріалу дослідження. У 2019–2021 роках весь світ зазнав серйозних випробувань, спричинених пандемією COVID-19. Наслідки коронавірусу були відчутні в економічній, політичній, демографічній та інших галузях життєдіяльності. Згодом у 2022 році країна-агресор напала на Україну, що теж суттєво вплинуло на добробут населення. У такий непростий час підтримка рівня добробуту населення на достойному рівні завжди була і є особливо важливим завданням.

Доцільно проаналізувати наслідки впливу COVID-19 на матеріальну складову добробуту, оскільки найбільше від пандемії постраждала саме економічна сфера. Зокрема, згідно з інформацією Світового банку [15] у 2020 році світовий ВВП знизився на 2,9%, що в абсолютному вираженні дорівнює 2,51 трлн дол. США. Динаміку економічних індикаторів добробуту, зокрема ВВП, ІСЦ, експорту та імпорту, державного боргу, середньомісячних доходів та витрат та інших показників, протягом 2018–2021 років подано у табл. 1 (базовим роком, з яким здійснено порівняння показників добробуту, взято 2018 рік).

З табл. 1 бачимо, що як номінальний ВВП на одну особу, так і реальний ВВП на особу зростають протягом періоду пандемії (2019–2021 років). Зокрема, найбільше зростання реального ВВП на особу спостерігаємо у 2019 році, коли наслідки пандемії не були ще такими відчутними, а найменше – у 2020 році (найважчому, з економічної точки зору, ковідному році). Варто зауважити, що навіть незначне зростання цього індикатора є важливим показником стійкості економіки, оскільки,

Таблиця 1 – Вплив пандемії COVID-19 на економічні показники добробуту

Показник	2018	2019	2020	2021	Темп приросту 2019/2018	Темп приросту 2020/2019	Темп приросту 2021/ 2020
Номінальний ВВП на особу, грн	84235	94589,8	100432,5	131907,2	12%	6%	31%
Реальний ВВП на особу, грн	72994	87502,1	91468,58	105441,4	20%	5%	15%
ІСЦ, %	109,8	104,1	105,0	110,0	-5%	1%	5%
Курс долара США	27,67	23,29	28,15	27,18	-16%	21%	-3%
Експорт, млн дол США	47335,0	50054,6	49191,8	68072,3	6%	-2%	38%
Імпорт, млн дол США	57187,6	60800,2	54336,1	72843,1	6%	-11%	34%
Державний борг, млрд грн	2168,6	1998,3	2552	2671,8	-8%	28%	5%
Рівень безробіття, %	8,8	8,23	9,47	9,83	-6%	15%	4%
Середньомісячні доходи, грн	9720,2	11859,8	12247,8	14247,9	22%	3%	16%
Середньомісячні витрати, грн	8308,6	9670,2	9523,6	11243,4	16%	-2%	18%

Джерело: побудовано авторами на основі [16; 17]

згідно з даними Світового банку [15], для аналогічного показника таких економічно розвинених країн як Австрія, Німеччина, Норвегія і навіть США характерний спад у період пандемії. Це свідчить про збільшення обсягів виробництва суспільного продукту в Україні, незважаючи на запровадження локдаунів та інших обмежуючих заходів для національних виробників товарів та послуг. Така ситуація демонструє підтримку та стимулювання державою економічного розвитку та намагання підтримати рівень добробуту на тому ж рівні або підвищити його.

Щодо ІСЦ у ковідний період, то бачимо, що протягом 2019–2021 років даний показник більший 100%, що означає перманентне збільшення рівня цін. Проте варто зазначити, що у 2019 році даний показник навіть знизився на 5,7%, а у 2020 році зріс лише на 1%. Аналогічну динаміку має і курс долара США до гривні. Можна сформулювати висновок, що рівень цін в Україні був значно стійкішим до потрясінь, спричинених пандемією, аніж до потрясінь, спричинених військовою агресією на сході України, що дало можливість утримувати рівень добробуту населення на доковідному рівні.

Також варто проаналізувати динаміку зовнішньоекономічних показників, оскільки загальновідомим є той факт, що зовнішня торгівля є однією з тих галузей економіки, які найбільше постраждали від пандемії. Варто зазначити, що в абсолютному вираженні обсяги експорту та імпорту знизилися лише у 2020 році. У 2019 році обидва

показники зросли на 6%, а у 2021 – відбулося досить різке поживлення зовнішньоекономічної торгівлі (експорт зріс на 38%, імпорт – на 34%). Окрім абсолютних показників, варто також проаналізувати експортну та імпортну квоти (рис. 1).

З рис. 1 бачимо, що експортна та імпортна квоти (відношення експорту (імпорту) до ВВП) зменшувалися протягом 2019–2020 років. Експортна квота знизилася на 5% за цей період, а імпортна – на 9%. Враховуючи те, що обсяги імпорту в Україні протягом багатьох років перевищують обсяги експорту, таке різке зниження імпорту може мати негативні наслідки, зокрема дефіцит певних видів продукції, завищення цін національними виробниками на аналогічну продукцію, погіршення якості тощо. Така ситуація може бути чинником зниження економічних показників добробуту населення.

Загалом, для України зовнішня торгівля є одним з найпотужніших засобів збільшення державного бюджету [18], тому розгляд показників ЗЕД у контексті добробуту є дуже важливим.

Щодо інших розглянутих показників, таких як державний борг та рівень безробіття, то бачимо що динаміка цих обох показників у 2020–2021 роках негативно впливає на загальний рівень добробуту населення. Зокрема, державний борг зріс на 28% у 2020 році, а рівень безробіття – на 15% в аналогічному періоді. Таке різке підвищення даних показників може мати особливо відчутні наслідки у довгостроковій перспективі. Зокрема це може бути низький рівень інноваційної та наукової

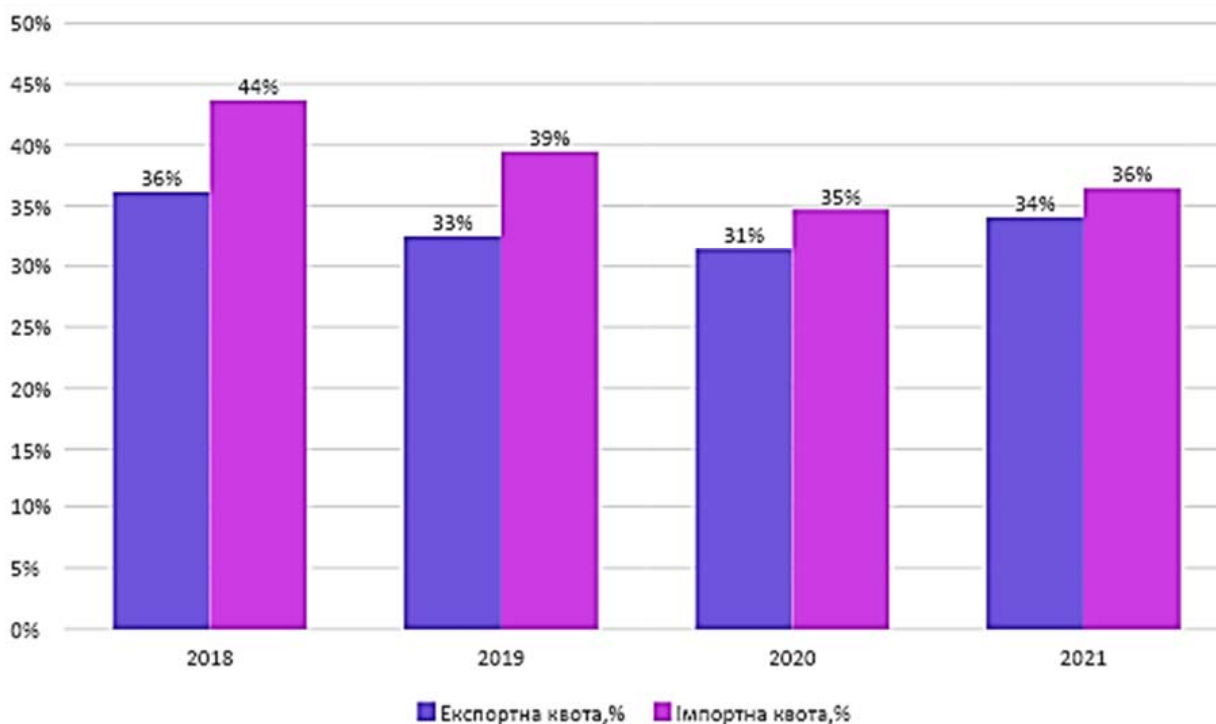

Рисунок 1 – Обсяги експортної та імпортної квоти у ковідний період

Джерело: побудовано авторами на основі [16]

діяльності через низьку кваліфікацію кадрів, зниження купівельної спроможності через збільшення податкового навантаження, низький рівень освіти та медицини через відсутність достатнього фінансування цих сфер.

Аналізуючи доходи та витрати населення, бачимо, що в номінальному вираженні лише витрати населення знизилися на 2%, в усі інші періоди обидва показники зростають. Проте для того, щоб оцінити вплив пандемії на купівельну спроможність населення необхідно оцінити динаміку реальних доходів та витрат (рис. 2).

Рис. 2. демонструє, що динаміка реальних доходів та витрат аналогічні з їх номінальними відповідниками. Зокрема, бачимо, що як номінальні, так і реальні доходи впродовж всього аналізованого періоду зростають, що свідчить про зростання рівня життя, проте варто зауважити, що протягом 2020–2021 років різниця між номінальним та реальним доходом збільшується, що спричинене розвитком інфляції, який гальмує процес підвищення рівня життя.

Що стосується витрат, бачимо схожу ситуацію – траєкторія номінальних та реальних витрат практично співпадають, проте варто зазначити, що зниження номінальних витрат у 2020 році відбулося лише на 1,7%, в той час, як реальних – на 2,4%. Зростання номінальних витрат у 2021 році також було більш суттєвим, ніж реальних (18,1% та 12,7% відповідно).

З проведеного аналізу можемо зробити висновок, що загалом протягом 2019–2021 років рівень життя населення досить успішно вдавалося утримувати на доковідному рівні. Спостерігалось тимчасове погіршення ситуації (особливо це просте-

жується у 2020 році по більшості аналізованих показників), проте варто зазначити, що українська економіка досить достойно витримала таке потрясіння як пандемія. На нашу думку, причиною цього є досвід пристосування до надскладних економічних та політичних чинників, який наша держава здобула в період 2014–2018 р.р.

Окрім економічних показників, варто також проаналізувати динаміку якісних показників рівня добробуту населення та оцінити вплив пандемії на якісну складову добробуту (табл. 2).

Загалом, табл. 2 демонструє негативний вплив пандемії на якісну складову добробуту. Так, бачимо зниження чисельності населення, що спричинене зростанням природного скорочення населення (на 7,4% у 2019 році, 18,9% у 2020 році на 37% у 2021 році). Тобто рівень смертності значно перевищує народжуваність протягом останніх років. Щодо рівня освіти, то тут бачимо навіть незначне зростання частки економічно активного населення з вищою освітою у 2019 та 2021 роках. Це свідчить про наявність передумов покращення рівня добробуту у майбутньому. Частки видатків на охорону здоров'я як у загальних видатках держави, так і в загальних видатках домогосподарств збільшуються протягом усіх проаналізованих років. З одного боку, збільшення фінансування такої важливою сфери є позитивним явищем, проте в даній ситуації це не спричинено підвищенням свідомості населення чи стрімким збільшенням їх доходів, що дають можливість витратити більше на охорону здоров'я, це швидше вимушена міра, тому однозначно визначити вплив зростання цих показників на загальний рівень добробуту неможливо, оскільки вони

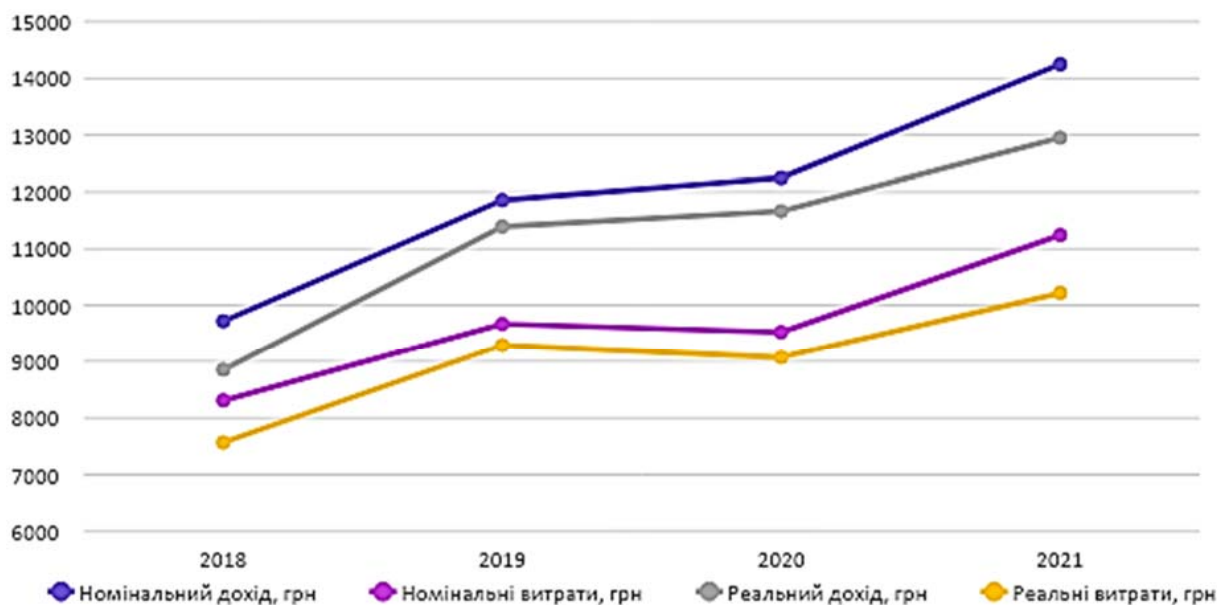

Рисунок 2 – Динаміка номінальних і реальних доходів та витрат у період пандемії COVID-19 у 2018–2021 рр.

Джерело: побудовано авторами на основі [16]

Таблиця 2 – Вплив пандемії COVID-19 на якісні показники добробуту

Показник	2018	2019	2020	2021	Темп приросту 2019/2018	Темп приросту 2020/2019	Темп приросту 2021/2020
Кількість населення, тис осіб	42153,2	41902,4	41588,30	41167,3	-0,59%	-0,75%	-1,01%
Природне скорочення населення, тис осіб	-251,791	-270,509	-321,542	-440,492	7,43%	18,87%	36,99%
Частка економічно активного населення з вищою освітою, %	53,4	53,6	53,6	54,5	0,37%	0,00%	1,68%
Державні видатки на охорону здоров'я, %	9,3	9,4	10,8	11,2	1,08%	14,89%	3,70%
Видатки домогосподарств на охорону здоров'я, %	4,0	4,1	4,3	4,7	2,50%	4,88%	9,30%
Обсяги викиду забруднюючих речовин, тис. т	4121,2	4108,3	3675,3	3788,8	-0,31%	-10,54%	3,09%

Джерело: побудовано авторами на основі [16]

обернено пропорційні до кількості захворювань на Коронавірус.

Також варто проаналізувати динаміку обсягу викидів забруднюючих речовин у період пандемії: у 2019 та 2020 роках їх кількість зменшувалася, при чому у 2020 році досить стрімко (на 10,5%), проте вже у 2021 році обсяги забруднюючих речовин збільшилися на 3,6%. Таке підвищення пов'язане з відновленням економічної активності більшості підприємств, зростанням обсягів виробництва після жорстких обмежень та локдаунів у 2020 році. Загалом, рівень викидів забруднюючих речовин знижується вже багато років поспіль, що позитивно впливає на рівень добробуту населення. Але з початком повномасштабного вторгнення ситуація з екологією значно погіршилась.

Висновки. Отже, наслідки впливу Covid-19 на добробут населення України можна охарактеризувати як відносно помірні. На деякі показники пандемія вплинула більш негативно, деякі залишилися на тому ж рівні або навіть зросли. Однак,

певні показники, такі як рівень безробіття та державний борг значно підвищились, причому ситуація з державним боргом погіршилась з початком повномасштабного вторгнення, а може мати особливо відчутні наслідки у довгостроковій перспективі. Щодо рівня безробіття, то він суттєво зріс на початку повномасштабної війни, а ще безробіття набуває ознак структурного, тобто через руйнування виробничих потужностей, виїзд українців за кордон та переїзд у межах України диспропорції на ринку праці посилюються. Це може спричинити низьку кваліфікацію кадрів, низький рівень інноваційної та наукової діяльності.

Крім того, показники кількості населення зменшилися, а природного скорочення населення підвищилися, а це якісні складові добробуту.

Загалом, динаміка основних індикаторів добробуту в ковідний період не є невтішною. Однак, необхідно розробляти напрацьовані механізми ефективного функціонування економіки в екстремальних умовах та інструментів державної підтримки як бізнесу, так і населення.

Список використаних джерел:

1. Павлюк Т.І. Матеріальний добробут, його структура та динаміка. *Фінансовий простір*. 2022. № 2(46) С. 30–40.
2. Tov W. Well-being concepts and components. Handbook of subjective well-being. Salt Lake City, UT: Noba Scholar, 2018. P. 1–15.
3. Андрейцева І. Доходи і якість життя населення України: сучасний стан. *Економіка та суспільство*. 2021. № 29. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-27>
4. Палига Є.М., Панчишин Т.В. Рівень добробуту населення України у статистичному вимірі. *Наукові записки*. 2007. № 2(12). С. 95–100.
5. Вдовин М.Л., Зомчак Л.М., Мішук Т.В. Аналітика сучасного стану добробуту населення України. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 39. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-77>
6. Waddock S. Wellbeing economics narratives for a sustainable future. *Humanistic Management Journal*. 2021. № 6(2). P. 151–167.
7. Iramani R & Lutfi L. An integrated model of financial well-being: The role of financial behavior. *Accounting*. 2021. № 7(3). С. 691–700.
8. Zomchak L.M. Sustainable development of Ukraine as a combination of social, economic and environmental components: structural econometric model of three-pillar approach. In IOP Conference Series: Earth and Environmental Science. IOP Publishing. 2023. Vol. 1254. № 1.
9. Сімахова, А.О. Аналіз впливу зовнішньоекономічних чинників на добробут населення України в умовах світових інтеграційних процесів. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2016. № 3. С. 263–271.

10. Кифяк В.І., Бабчук А.М., Рудько К.І. Інфляція як визначальний фактор впливу на добробут населення України. *Економіка та держава*. 2018. № 1. С. 86–90.
11. Приймак В.І., Голубник О.Р., Боршук Є.М. Вплив тіньової економіки на добробут населення України. *Економіка та держава*. 2017. № 9. С. 4–7.
12. Bedianashvili G. Macroeconomic and Cultural Determinants of the COVID-19 Pandemic Crisis. *Bulletin of the Georgian National Academy of Sciences*. 2020. Vol. 15 (2). P. 191–197.
13. Rasanjani S., Novialdi R., Saribulan N., & Dahlawi D. Overcoming the threat of poverty and social welfare amid the COVID-19 pandemic through sustainable funding sources. *Jurnal Perspektif Pembiayaan Dan Pembangunan Daerah*. 2023. № 10(6). С. 337–350. DOI: <https://doi.org/10.22437/ppd.v10i6.18017>
14. Jimoh O. Economic Welfare and the COVID-19 Pandemic in Nigeria: An Overview of the First Half of 2020. *Journal of Quantitative Methods*. 2023. No. 7(1). URL: <https://ojs.umt.edu.pk/index.php/jqm/article/view/750>
15. Офіційний сайт Світового банку. URL: <https://www.worldbank.org/> (дата звернення 01.04.2024).
16. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 01.04.2024).
17. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic> (дата звернення: 07.05.2024).
18. Вдовин М.Л., Хромова М.В. Проблеми та перспективи розвитку зовнішньоторговельних відносин України з країнами ЄС. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 6. С. 61–63.

References:

1. Pavliuk T. (2022) Materialnyi dobrobut, yoho struktura ta dynamika [Material well-being, its structure and dynamics]. *Finansovyi prostir*, no. 2(46), pp. 30–40. (in Ukrainian)
2. Tov W. (2018) Well-being concepts and components. *Handbook of subjective well-being* (pp. 1–15). Salt Lake City, UT: Noba Scholar.
3. Andreitseva I. (2021) Dokhody i yakist zhyttia naseleння Ukrainy: suchasnyi stan [Incomes and quality of life of the population of Ukraine: current status]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 29. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-27> (in Ukrainian)
4. Palyha Ye. M., Panchyshyn T. V. (2007) Riven dobrobutu naseleння Ukrainy u statystychnomu vymiri [The level of well-being of the population of Ukraine in statistical terms]. *Naukovi zapysky*, vol. 2(12), pp. 95–100. (in Ukrainian)
5. Vdovyn M., Zomchak L., & Mishchuk T. (2021) Analizyka suchasnoho stanu dobrobutu naseleння Ukrainy [Analysis of the current state of well-being of the population of Ukraine]. *Economy and Society*, vol. 39. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-77> (in Ukrainian)
6. Waddock S. (2021) Wellbeing economics narratives for a sustainable future. *Humanistic Management Journal*, no. 6(2), pp. 151–167.
7. Iramani R. & Lutfi L. (2021) An integrated model of financial well-being: The role of financial behavior. *Accounting*, no. 7(3), pp. 691–700.
8. Zomchak L. M. (2023) Sustainable development of Ukraine as a combination of social, economic and environmental components: structural econometric model of three-pillar approach. In *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. IOP Publishing. Vol. 1254. no. 1.
9. Simakhova A. O. (2016) Analiz vplyvu zovnishnoekonomichnykh chynnykiv na dobrobut naseleння Ukrainy v umovakh svitovykh intehratsiinykh protsesiv [Analysis of the influence of foreign economic factors on the well-being of the population of Ukraine in the conditions of global integration processes]. *Marketynh i menedzhment innovatsii* (electronic journal), no. 3, pp. 263–271. (in Ukrainian)
10. Kyfiak V., Babchuk A. and Rudko K. (2018) Inflatsiia yak vyznachalniy faktor vplyvu na dobrobut naseleння Ukrainy [Inflation as the main determinant of the impact on the welfare of the ukrainian population]. *Ekonomika ta derzhava*, vol. 1, pp. 86–90. (in Ukrainian)
11. Pryymak V. I., Holubnyk O. R., Borshchuk Ye. M. (2017) Vplyv tin'ovoyi ekonomiky na dobrobut naseleння Ukrainy [The influence of the shadow economy on the well-being of the population of Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 9, pp. 4–7. (in Ukrainian)
12. Bedianashvili G. (2020) Macroeconomic and Cultural Determinants of the COVID-19 Pandemic Crisis. *Bulletin of the Georgian National Academy of Sciences*. vol. 15 (2). pp. 191–197.
13. Rasanjani S., Novialdi R., Saribulan N., & Dahlawi D. (2023) Overcoming the threat of poverty and social welfare amid the COVID-19 pandemic through sustainable funding sources. *Jurnal Perspektif Pembiayaan Dan Pembangunan Daerah*, no. 10(6), pp. 337–350. DOI: <https://doi.org/10.22437/ppd.v10i6.18017>
14. Jimoh, O. (2023) Economic Welfare and the COVID-19 Pandemic in Nigeria: An Overview of the First Half of 2020. *Journal of Quantitative Methods*, no. 7(1). Available at: <https://ojs.umt.edu.pk/index.php/jqm/article/view/750>
15. Official website. World Bank. Available at: <https://www.worldbank.org/>
16. Official website. State Statistics Service of Ukraine. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (in Ukrainian)
17. Official website National Bank of Ukraine. Available at: <https://bank.gov.ua> (in Ukrainian)
18. Vdovyn M., Khromova M. (2015) Problemy ta perspektivy rozvytku zovnishnotorhovelykh vidnosyn Ukrainy z krainamy YEES [Problems and prospects of foreign relations development of Ukraine and EU]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 6, pp. 61–63. (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 12.07.2024